

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2888,Seminarium-popularnonaukowe-Z-kamera-po-PRL-u-Wizerunek-przestepstw-i-zbrodni-w-.html>
09.04.2026, 07:39

Seminarium popularnonaukowe „Z kamerą po PRL-u”: Wizerunek przestępstw i zbrodni w kinie PRL-u - Warszawa, 10 lutego 2009

Zapraszamy na seminarium

[„Z kamerą po PRL-u”](#)

10 lutego 2009 r. odbyło się spotkanie na temat: **Wizerunek przestępstw i zbrodni w kinie PRL-u**

W kinie socrealistycznym wszystkie przestępstwa były popełniane na tle politycznym, bądź przez ludzi niepotrafiących żyć w nowej rzeczywistości. Zasada ta obowiązywała również w wielu filmach realizowanych później. W istniejącym w tekstach kultury idealnym świecie socjalizmu trzeba było znaleźć uzasadnienie dla pojawiających się zbrodni. Część prezentowanych wizerunków przestępstw i przestępców odzwierciedlała aktualny zestaw wrogów, choć oczywiście funkcjonowały także postaci znane doskonale z różnych tekstów kryminalnych. Pojawiali się więc mordercy i złodzieje, ale też osobnicy prowadzący działalność szpiegowską. Niezależnie od wszystkiego obraz świata przestępczego był w jakimś stopniu elementem filmu współczesnego.

Warto podjąć się również analizy genologicznej, tzn. wskazać, w jaki sposób w PRL-u funkcjonowało kino gatunków. W latach 60. ukształtowało się zjawisko zwane „powieścią milicyjną”. Miało ono swój odpowiednik w filmie. Oprócz wizerunków jednoznacznie propagandowych, kino polskie stworzyło też kilka przejmujących portretów zbrodni, koncentrując się na jej społecznych i egzystencjalnych aspektach. W pojawiających się w filmach dokumentalnych prawdziwych postaciach z jednej strony odzwierciedlały się mroczne strony PRL (z bardzo ciekawymi nieraz obserwacjami społecznymi), z drugiej – specyfika peerelowskich przestępstw. W filmie kryminalnym, jak na kino gatunków przystało, obok przestępców zawsze pojawiają się stróże prawa, reprezentowani przez funkcjonariuszy MO i pracowników kontrwywiadu. Ich wizerunki będą jednak przedmiotem odrębnego wykładu.

Pokazane zostały fragmenty następujących filmów: **Pościg** (1953), reż. Stanisław Urbanowicz; **Ostatni kurs** (1963), reż. Jan Batory; **Psychodrama, czyli bajka o księżu i Kopciuszku wystawiona w zakładzie dla nieletnich dziewcząt w D.** (1969), reż. Marek Piwowski; **„Konsul” i inni** (1970), reż. Krzysztof Gradowski; **Przepraszam, czy tu biją** (1970), reż. Marek Piwowski; **Brylanty pani Zuzy** (1971), reż. Paweł Komorowski; **Zapis zbrodni** (1974), reż. Andrzej Trzos-Rastawiecki; **Wśród nocnej ciszy** (1978), reż.

Tadeusz Chmielewski; **Zabij mnie glino** (1987), reż. Jacek Bromski.